

Avdelningen för utbildning och arbetsmarknad
Mats Söderberg

Kommunstyrelsen, Vuxenutbildningen,
Arbetsmarknadsfrågor
Ekonomiskt bistånd

CIRKULÄR 17:39

Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd.

Riksdagen fattade den 31 maj 2017 beslut om ett nytt rekryterande studiestartsstöd (prop. 2016/17:158) vilket införs fr.o.m. den 2 juli detta år. CSN har utfärdat föreskrifter och allmänna råd för hanteringen av studiestartsstödet gällande från samma datum. Sveriges Kommuner och Landsting lämnar därför följande översiktliga information som stöd för den kommunala planeringen.

Syftet med studiestartsstödet.

Studiestartsstödet syftar till att möjliggöra en ökad rekrytering till studier bland personer med kort utbildning och stort behov av kompetenshöjande insatser för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Satsningen avser individer i åldern 25-56 år och får lämnas till den som varit inskriven hos Arbetsförmedlingen i sex sammanhängande månader. Förutom öppet arbetslösa kan det handla om sökande

- i arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd, inklusive nystartsjobb och lönestöd. Däremot inkluderas inte individer i nystartsjobb, deltids- och timanställda.
- som lämnar etableringen och i övrigt uppfyller villkoren för att tillhöra målgruppen.

Närmare reglering av *arbetslösvillkoret* finns i förordningen (2017:532) om studiestartsstöd. Ytterligare stöd ges av Arbetsförmedlingen. CSN:s föreskrifter och allmänna råd föreskriver hur arbetslöshet ska bedömas.

Stödformen avser studier på grundläggande och/eller gymnasial nivå inom den kommunala vuxenutbildningen. Det avser också studier på allmänna kurser i

Sveriges Kommuner och Landsting

Post: 118 82 Stockholm, Besök: Hornsgatan 20
Tfn: växel 08-452 70 00, Fax: 08-452 70 50
Org nr: 222000-0315, info@skl.se, www.skl.se

folkhögskola. Däremot omfattas inte SFI, utbildningar som får kombineras med traineejobb eller yrkeshögskola.

Studiestartsstödet är avsett att vara en *rekryterande stödinsats* för individer som inte ser att de kan påbörja studier med reguljärt studiestöd. Därför får det t.ex. inte lämnas till personer som under de tre senaste föregående åren haft reguljärt studiestöd. Någon prövning av tidigare studieresultat kommer därutöver i det första läget inte att ske. Om den studerande efter en första studieperiod ansöker om ytterligare studiestartsstöd för en ny period eller övergår till att söka studiemedel kommer studieresultaten från den senaste perioden med studiestartsstöd att prövas.

Stödet kan max utgå under en tid av 50 kalenderveckor vid heltidsstudier. Det finns också möjlighet att bedriva studier på deltid, innebärande 50 procent av heltid eller mer.

För studier i omfattningen minst 75 procent och mindre än 100 procent lämnas stödet i 67 veckor och för studier i minst 50 procent och mindre än 75 procent i 100 veckor. Det är i vissa fall möjligt att förena studier med andra aktiviteter av exempelvis arbetsmarknadspolitisk art.

Ett tilläggsbidrag lämnas till sökande som har vårdnad om barn t.o.m. det kalenderhalvår barnet fyller 18 år. Studiostartsstöd får lämnas med fullt belopp bara om den studerandes inkomst under ett visst kalenderhalvår inte är högre än ett visst belopp (fribeloppet).

Rekryteringsinsatser

Stödet ska kunna utgöra ett "smörjmedel" för dem som har behov av att komma igång med studier. Efter den period studiostartsstödet utgår för kan man sedan fortsätta sina studier med reguljärt studiestöd.

Kommunen har utifrån skollagen redan nu ett rekryterande uppdrag avseende vuxenutbildning. Enligt skollagen ska varje kommun både vad avser grundläggande och gymnasial nivå inom vuxenutbildning aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta.

Studiostartsstödet är avsett att vara ytterligare ett verktyg vid sådana, rekryterande insatser. Avsikten med stödet är alltså att rekrytera individer som *inte skulle ha påbörjat sina studier med reguljärt studiestöd* vilket ju innefattar både en bidrags- och en lånedel. Studiostartsstödet är uteslutande ett *bidrag* avsett för en viss målgrupp. Ett likadant regelverk som för studiemedel ska gälla för utländska medborgare vilka ansöker om studiostartsstöd.

Kommunen ska anmäla sitt intresse om den önskar delta.

Varje kommun som önskar använda sig av studiestartsstödet i sitt rekryterande arbete ska anmäla detta till CSN. För varje sådan kommun beräknar CSN en särskild resursram. CSN:s beräkningar är grundade på kommunens andel av alla arbetslösa med högst förgymnasial utbildning som har varit inskrivna på Arbetsförmedlingen i sex sammanhängande månader. Omfördelningar mellan kommuner är efter CSN:s beslut i ett senare skede möjligt. I det fall en kommun inte anmäler intresse att delta kan inte heller invånare i den kommunen ta del av studiestartstödet.

Varje kommun ska själv underteckna avtalet med anmälan om kommunens avsikt att använda sig av studiestartsstödet i sin rekryterande verksamhet.

Det är alltså varje enskild kommun som söker bidraget trots att kommunerna i regel samverkar kring att erbjuda vuxenutbildning genom avtal. Endast om kommunens verksamhet i detta avseende handhas genom ett kommunalförbund, ska avtalet undertecknas av annan än företrädare för den enskilda kommunen. I sådana fall undertecknas handlingarna av kommunalförbundet som samtidigt redovisar vilka kommuner förbundet ingår avtal för.

För år 2017 är sista anmälningsdag den 15 september. För kommande år ska anmälan vara gjord senast vecka 49 året innan det kalenderår ansökan avser. CSN omfördelar sedan medel till de kommuner som anmält deltagande kommande år och meddelar sitt beslut om resursram senast den 31 december.

Utarbetande av riktlinjer för rekryteringsarbetet

Varje kommun som önskar använda sig av studiestartsstödet ska i nära samarbete med Arbetsförmedlingen anta riktlinjer för rekryteringsarbetet. Synpunkter ska inhämtas från Försäkringskassan, lokala företrädare för arbetsmarknadens parter och folkbildningen.

De lokala riktlinjerna – vilket enligt SKL:s uppfattning behöver vara förankrade på politisk nivå – ska upprättas med hänsyn till de lokala omständigheter som råder i kommunen och förhållandena på den regionala arbetsmarknaden. Av riktlinjerna behöver framgå prioriteringar inom målgruppen. Utgångspunkter är individens tidigare utbildning och kompetenshöjningsbehov relaterat till den lokala och regionala arbetsmarknadssituationen.

Det finns ingen mall utarbetad för hur riktlinjerna ska utformas. Kommuner som samverkar om vuxenutbildningen i övrigt kan med fördel ta fram gemensamma riktlinjer, förankrade i respektive kommun. Kommuner som vill skriva ihop dessa riktlinjer med andra pågående överenskommelser om samverkan, t.ex. utifrån DUA (Delegationen Unga till Arbete), lokala överenskommelser etc. kan med fördel göra detta.

För att riktlinjerna ska ge ett ändamålsenligt stöd i kommunens – och Arbetsförmedlingens arbete - är det viktigt att föra en tät dialog mellan kommunen och Arbetsförmedlingen för att arbetet med studiestartsstödet i kommunen ska kunna organiseras och säkerställas.

Vad kan riktlinjerna innehålla?

- ***Arbetsmarknadssituation och arbetslivets rekryteringsbehov.***
Att närmare klargöra vilka kompetenser som behövs för att en etablering i arbetslivet ska komma till stånd och om förutsättningarna kan förväntas ändras över tid.
- ***Målgruppsanalys***
Att konstatera i vilken omfattning behovet av kompetenshöjning består. Arbetsförmedlingen har tillgång till relevant statistik för målgruppsanalysen.

Av dem som inte fullföljt studier i gymnasieskola, blir det betydelsefullt att konstatera i vilken omfattning bristerna består, enligt följande.

Personer som avbrutit sina studier redan under gymnasieskolans första år har regelmässigt ett omfattande utbildningsbehov. Av dem som avbrutit sina studier under gymnasieskolans senare del förhåller det sig olika. En mindre del har deltagit i studierna utan att därför ha klarat av kurserna med godkänt resultat och har därför även de ett omfattande utbildningsbehov medan flertalet av de som avbrutit i ett sent skede har förhållandevis lite som återstår.
- ***Målgruppsdefinition***
En tydlig målgruppsdefinition är nödvändig som grund för rekryteringsarbetet och för att säkerställa den lagstadgade likabehandlingsprincipen för kommunens medborgare.
- ***Prioriteringsordning inom målgruppen***
Det kan finnas anledning att fastställa en prioriteringsordning i en kommun på fler nivåer än en. Detta övervägs lokalt.
- ***Tillvägagångssätt i rekryteringsarbetet***
Handlar om att fastställa vilka rekryteringsmetoder som ska användas. Vilket är kommunens respektive arbetsförmedlingens ansvar, vem gör vad?
- ***Vägledningsinsatser.***
Målgruppen har i regel stort behov av vägledning både vad gäller framtida sysselsättning och vägarna som leder dit.

- **Tillgång till stöd innan och under utbildningen.**
Viktigt att säkerställa eftersom det handlar om personer som ofta upplevt svårigheter och misslyckanden i sina tidigare studier.

Mötesplatser med de individer som tillhör målgruppen

Det är de lokala förhållandena som avgör i vilka sammanhang man kan möta de personer som utgör målgrupp för satsningen. Gemensamt för de personer som kommer i fråga är att de i flertalet fall inte spontant söker sig till utbildning och att det är det rekryterande insatserna som kommer att generera en ansökan.

Exempel på platser där man kommer i kontakt med målgruppen är:

- Arbetsförmedlingens kontor
- Medborgarkontor, lärcentra, bibliotek.
- Kommunens arbetsmarknadsenhet, ”jobbtorg”.
- Företag och näringslivsorganisationer, fackföreningar, invandrarföreningar.
- Biståndshandläggare och ekonomihandläggare i kommunen.
- Försäkringskassan.
- Öppna förskolan.

Satsningen kan påbörjas på olika sätt, strategiskt utifrån lokala och regionala förutsättningar. Det kan i vissa fall vara en möjlighet att börja satsningen relativt brett med många olika kontaktytor för att i ett senare skede, när viss erfarenhet vunnits och insatsen är mer känd, styra upp verksamheten till något färre ingångar. I andra fall visar det sig bättre att börja i det lilla och succesivt bygga upp allt fler kontaktytor.

Handläggning i kommunen

Viktigt är att det redan i samband med rekryteringsinsatsen framgår klart om en individ tillhör målgruppen eller inte, så att denna fråga aldrig blir en del av vägledningsprocessen inför studierna. Det handlar om att skilja myndighetsutövning och individstödande aktiviteter åt.

I samband med kommunens rekryteringsinsatser ska de individer som tillhör målgruppen – enligt kommunens riktlinjer - och därvid är prioriterade - uppmanas att söka studiestartsstöd. En sådan ansökan görs hos kommunen. Denna prövar att den sökande verkligen har kort utbildning och stort behov av utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Kommunen ska även konstatera att individen har den ålder som gäller för att tillhöra målgruppen. Om en sökande inte uppfyller dessa krav ska kommunen avslå ansökan. Om kommunen däremot bedömer att den sökande uppfyller villkoren ska den överlämna ansökan till CSN för prövning om övriga förutsättningar för att få del av stödet är uppfyllda. CSN

har för ändamålet byggt en webbplattform för kommunens hantering av studiestöd och för den enskildes ansökan. www.csn.se.

Denna ansökan görs elektroniskt via CSN:s webbplattform, men kommer i ett inledande skede även att behöva undertecknas på ett papper manuellt.

I nästa steg upprättar kommunen tillsammans med den sökande en *individuell studieplan* utifrån elevens behov och förutsättningar. Det kan gälla val av kurser, studieform och en möjlig kombination av studier med andra aktiviteter.

En väl genomarbetad studieplan ger elev och berörda anordnare en tydlig bild av mål och omfattning med studierna. Den individuella studieplanen ger även huvudmannen ett verktyg för att planera, följa upp och utvärdera verksamheten.

Generellt behöver behov av särskilt stöd i utbildningen klarläggas för att därigenom säkerställa att deltagaren får så goda förutsättningar som möjligt att fullfölja planen.

Tillgänglighet avseende deltagarnas studieförhållanden.

En genomtänkt studiemiljö behöver också säkerställas, inte minst med tanke på att det i målgruppen kommer att finnas personer med olika former av funktionshinder. Det kan handla om följande aspekter:

Fysisk tillgänglighet.	Att ta sig till utbildningen, att ta sig in i lokalen, att kunna vistas och orientera sig. Hänsyn till allergier och behov av särskild kost.
Kommunikativ tillgänglighet.	Goda förutsättningar att ta emot information, att kunna interagera med andra. Tolkar, teleslingor, belysning, akustik.
Informativ tillgänglighet	Tillgängligt kurslitteratur, studiematerial.
Psykosocial tillgänglighet	Bemötande, lugn och ro, gott om tid, delaktighet, sociala aktiviteter.

Ekonomiskt bistånd - studiestartsstöd

Ekonomiskt bistånd kan beviljas den som inte kan få sitt och sin familjs behov av försörjning tillgodosett på annat sätt. Ekonomiskt bistånd är individuellt behovsprövat och det ställs krav på att individen ska ha gjort allt den kan för att själv klara sin och sin familjs försörjning. Syftet är alltid att ekonomiskt bistånd ska vara tillfälligt och att individen ska bli självförsörjande så snabbt som möjligt. Ekonomiskt bistånd utgör därför ett samhällets yttersta skyddsnet för tillfälligt uppkomna situationer.

Det svenska studiestödssystemet är förhållandevis generöst till sin utformning. Studiestartsstödet utgör ytterligare en ekonomisk förmån för den som i ett

rekryteringssammanhang behöver motiveras för kompetenshöjande insatser. Det kan även kompletteras på tilläggsnivå för vårdnadshavare. Barnbidrag, bostadsbidrag etc. är också stödformer som kan påverka hushållets ekonomi. Studiestartstödet är till 80 procent inkomstgrundande, vilket kan påverka bostadsbidraget men däremot inte barnbidraget.

Lagstiftarnas intentioner är att vuxna studerande i regel bör ha förutsättning för sin försörjning genom studiestödsformerna. Det bör därmed undvikas att ekonomiskt bistånd utvecklas som en integrerad permanent del av försörjningen i förhållande till andra stödformer, t.ex. studiestartsstöd.

I vissa speciella fall kan det ändå vara motiverat att från kommunens sida för en tid medge ekonomiskt bistånd samtidigt som en person uppbär studiestartsstöd. Det kan exempelvis gälla speciella situationer när en individ, som står långt från arbetsmarknaden, behöver få kompetenshöjande insatser för att nå en egen försörjning.

Uppföljning

Vad gäller uppföljningen av satsningen har CSN ett huvudansvar för officiell statistik och analys. IFAU (Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering) får i uppgift att bedöma effekterna av satsningen.

Kommunen har ett ansvar för uppföljning av individen. Här utgör målgruppsdefinitionen och den individuella studieplanen viktiga utgångspunkter.

Kommunen har i uppgift att dokumentera uppgifter om sitt rekryteringsarbete. Dokumentationen ska avse rekryteringen på individuell nivå och omfatta uppgift om

1. Organisationer som kommunen samverkat med i samband med rekryteringen.
2. Vägledningssamtal.
3. Individuell studieplan
4. Utbildningens inriktning.
5. Utbildningens koppling till lokalt eller regionalt bristyrkesområde.
6. Utbildningsbakgrund.
7. Om uppföljningssamtal hållits med den studerande. *(Inget krav, men frågan ställs).*

Kommunen ska lämna dessa uppgifter till CSN tillsammans med den sökandes elektroniska ansökningsblankett.

Det är mycket viktigt att kommunens former för uppföljning av satsningen övervägs på ett tidigt stadium, i samband med upplägget av själva satsningen, och med fördel gemensamt inom det samverkansområde eller den region där kommunen verkar.